

ORSZÁG

VILÁG

GELLER ÖDÖN
riportlapja

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1938 II. 15. — XXVII. évf. 4.³ sz.

SCHUTZ
POSTÓ
NAGYÁRUHÁZA

Ország - Világ

(ERDÉLYI ÉLET)

GELLER ÖDÖN

politikai, társadalmi, közgazdasági és művészeti
országos riportlapja.

Az Ország-Világ uccai árusítását beszüntettük.
Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy évre; vál-
latatoknak, nagykereske-
dőknek és külföldre 1200,
magánosoknak 1000 lei.

Orvosi hírek: hasábon-
ként 50 lei. Gyászjelen-
tések: egész oldal 4000
lei, féloldal 2000 lei.

A sajtótörvény értelmében két mutatószám elfogadása
előfizetést jelent.

Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők be,
vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hir-
detések díja szövegoldalon 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej
négyzetm.ként. Nyílttér rovatban 50 lej, szövetközi
részben 32 lei a sordij. Ünnepi számokban a hirdetések és
egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely
közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények
vagy kiadóhivatali hírek.

Ardeal-i szerkesztőség és kiadóhivatal: **ARAD,**
Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15-25

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: „Phönix“, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon 16-39.

Ardeal legfrissebb
híreit az 52 éves

ARADI KÖZLÖNY

Fizessen elő az

ARAD-I KÖZLÖNY-RE

Hirdessen az

ARAD-I KÖZLÖNY-BEN

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta el-
lenében; — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező
kiadóhivatali megbízottaink vannak feljogosítva.

Nagy feladatok küszöbén

Miron Cristea patriarcha kormánya

Meglehetősen nehéz körülmények között vállalta magára Miron Cristea patriárka az ország kormányzását. Az egész ország érzi, hogy a helyzet általánosan véve komoly és ennek megfelelően a lakosság érthető izgalommal és várakozással néz a dolgok elébe.

Soha kormány olyan nagy feladatok előtt nem állott, mint Miron Cristea patriárka kormánya, amely programjába vette a helyzeten való gyökeres változtatást. Az egész ország feszült figyelmével irányul a tiszteletreméltó elnökre és kormányának minden tagjára. Ettől a kormánytól várják milliók a súlyos sebek gyógyítását, az elintézetlenül maradt problémáknak az általánosság érdekeinek tekintetbe vevő rendelkezését, a legutóbbi idők szomorú emlékének gyors likvidálását.

Minden bizalmunk Miron Cristea patriárkában, akinek karácsonyi szentbeszédéből idézzük a következő ragyogó és bölcs gondolatokat:

— Itt állok előttetek hiveim és hirdetem hangos szóval, lelkem hevével, meggyőződésem erejével: szeressétek egymást, mert ezt tanította a Megváltó, aki keresztre feszítettett érettünk. Szeressétek egymást emberek és ne törjétek senki igazságtalanságára, ne gázoljatok senki becsületébe és ne duljátok fel senki családi békességét.

— vállaljátok a legkülönbözőbb vallást, elválaszthat bennünket egész világa az ellentétes felfogásoknak, de abban egyek legyetek, hogy szeressétek egymást, miként mondva vagyon az írásban és miként hirdette élőszóval, égi malasztként a mi Üdvözítőnk, Jézus Krisztus: ISTENNEK, AZ ÖRÖK SZERETETNEK FIA. Aki szomjuhozza az igazságot, az forduljon az örök szeretet forrásához, amely fakadt az istenember kebeléből. Aki megundorodott a világi rutságoktól, az megtalálja a szépet lelke szépséges álmaiban, jó cselekedetei boldogít tudatában. Akit megtevesztett a képmutatás, az szálljon magába és hirdesse az igét: AZ EGYENES UTAT! A BECSÜLETESSÉGET. Mondom nektek karácsony szent ünnepén: TÉRJETEK VISSZA JÉZUS KRISZTUSHOZ ÉS TÁVOLODJATOK EL ATTÓL A HITTŐL, AMIT A HATALOM KEDVÉÉRT ÉPITENEK! MERT EZ A VALLÁS ÖSSZE FOG OMLANI ÉS ROMJAI ALATT FOGNAK ÖSSZETIPORVA HEMPERGNI A FARIZEUSOK ÉS A MEG NEM TÉRTEK.

— Aki mást hirdet, mint szeretetet — fajra, nemzetiségre és felekezetre való tekintet nélkül —, az rombol és destruál. Aki a szeretet szikláján áll, az épít,

az teremt, az konstruál, mert a szeretetből élet sarjadzik, miként a napsugár csókjából bimbóba pattan a magból kikelt csira.

— **ÉPITENI ÉS TEREMTENI A LEGMAGASZTÓSABB VALAMI EBBEN A RÖVID ÉLETBEN.** Miért gyűlöljük embertársunkat, mert ősei vallását követi? Miért üldözzük embertársunkat, mert más nyelven imádja istenét és azon a nyelven kér kenyeret, amelyen szülőanyja az első altatódalt dudolta bölcsője felett? Miért akarjuk elvenni a jobbmódotól azt, amit szorgalmával vagy szerencséjével szerzett? És miért akarjuk mérhetetlen kapzsiságunkban elharácsolni a szegénytől azt is, ami élete fenntartásához szükséges?

— Ne induljatok jelszavak után. A szeretet vallása, a világ leghatalmasabb konstruktív ereje csak egyetlen konstrukciót ismer el: a jelszavak által vont körlátok lerombolását, hogy a romokon új élet sarjadjon: **AZ ÚJ EMBERISÉG.**

— A világháború óta husz esztendő elég hosszú idő, hogy a sebek beheggedjenek. Husz esztendő múltával a lelkeknek békülniök kell. Husz év alatt a gyűlölet miazmáinak ki kell pusztulniok. Husz év után mondom nektek:

— **LEGYETEK EMBEREK ÉS CSAK EMBEREK! MERT EGYFORMÁNAK TEREMTETTÉ TITEKET A MINDENHATÓ ÉS EGYFORMÁK LESZTEK, HA TESTETEK VISSZATÉR A PORBA, AMELYBŐL LETETEK.**

— És ha csak emberek lesztek, akkor a kardból földet szántó ekevas lesz, miként az irva van és béke száll a földi terekre.

— **SZERESSÉTEK EGYMÁST ÉS LEGYETEK EMBEREK!**

Nem tehetünk róla, nekünk ezek a bölcs gondolatok minden kormányprogramnál jobban tetszenek s ez a beszéd annyira emlékezetünkbe vésődött, mint soha egyetlen egy miniszteri nyilatkozat sem.

Miron Cristea patriárkának kezében van letéve az ország sorsa. Az egyházfőnek most nem csak a jelennel kell törődnie, hanem a múltat is tekintetbe kell vennie, hogy a jövőt, jobb jövőt előkészítse.

Játszanak bizalommal a Loteria de Stat

Colectura Oficiala-nál

Főelárusítóhely: Cluj, Regina Maria No. 46.

Arad: I. OLARIU, Str. Bratianu 3.

— Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átvesszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkiróink megnevezésével.

Kigyók vedlenek, farkasok szőrüket hullatják ...

Hahó barátom, a tavasz készülődik a nagy márciusi rohamra, rumot ivott csajkával február drótsövényei előtt és kiugrott a téli árokból szivgyilkos, szuronyos sturmra.

Hahó barátom, itt valami történik, zsendülő erőket kavarognak vaslapáttal és az ibolyaszagu fütők a kazánok ajtaját nyitogatják, rakják a tüzet gyantas fák illatos hársábjával.

Hahó barátom, jön a tavasz automobilon, most indul el Egyiptomból, a piramisok alól, datolyafák árnyékából, a kerekek forró szaharai homokot lapátolnak és fehér burnusz, fekete napvédő szemüveg van a soffőrön.

Hahó barátom: csak látnád mi történik a föld alatt. Egy behemót óriás felébredt medve álmából, ötszáz méternyire lent a szén között, nagyot nyújtózott, megropogtatva a hátát: és elindult a gyökereket tavaszi nedvekkel megitatni. Ébresztőket fujt harsány kürtökön a pala-, mész- és agyagrétegeknek: friss vizet a források szájába márciusi buggyanóra, férgeknek jelzett megváltó trombitával: vége a téli dermedésnek, életet, nyüzsögni siessetek a kerges takaró alá. Sziklás ökölrel kovászt gyurt a földi erjedéshez, festéket kevert ezer színben a világ tavaszi pompájához és őserős kezébe vette újra ezt a kerges csillagot, amelynek szülőapja ő.

Hahó barátom, ha tudnád, hogy kigyók vedlenek, farkasok szőrüket hullatják és selymesre fényesednek a szarvasok. A fákból folyik megint a megfagyott vér, az angolnák a sós tengerből felusznak az édesvízi folyókba. A fecskék utra indulnak Afrikából, a halak csendes öbölben ikrát raknak és egy berlini cirkuszban az oroszlánszelidítő tegnap este három revolverrel ment be egy ketrecbe: nagyon izgattottak ezek a bestiák, érzik a kora tavaszt, mondta dühösen és ijedten.

Hahó barátom, már kinyitották a zsilipeket, örvénnyel, zugással harsogva indulnak a folyók és vadvizek nagy tükreit dobálják a hegyek közé. Minden felmagasodik, a jegegyék az égig nyújtzkodnak, a tornyok fejekkel verik be a menyboltozatot és a tavaszi csillagok fényesebbek a téli napnál.

Hahó barátom, újra öltözik a föld, temetőbe ibolyáért járnak a leányok és a hóvirágért csókot kapni sötét kapuk alatt.

Hahó barátom, érzed a szagát, ahogy elindult, meglöcsöitán trópusi parfümökkel: a banán ízével, lótusz illatával? Hallod, ahogy erre a szagra egész Európában, Párisból Párisig bokrok fagyott csonkjain rügyek pattannak ki hangosan, mint egy gépfegyverlövés és zuhog a tavaszi sortüz: pakk-pakk-pakk.

Hahó barátom, készülődik a tavasz, itt van a kapuk előtt, szerelmet forralnak ellenünk, új életre ítélnék, vérün-

ket vampirozni, piros szívünket megszárban törni kívánják. Hahó barátom, mi félünk a tavasztól, mi nem várjuk meg, míg berobog szárnyas autóján, mi elszökünk a tavasz elől.

Körülöttünk isten békéje, langyos vizek, bárányos, bodros felhők és kék ég feszülő ive, hátunk mögött marad a tavasz, az asszonyok, selyemszoknyák, szerelmek, csókok és minden-minden kinok, mit elvetünk magunktól, mint a rossz bünt...

Hahó barátom, jön a tavasz és mi megyünk...

Javítani kell a köztisztviselők helyzetén

Ahányszor új kormány mutatkozik be, a miniszterelnök és a szakminiszterek egyik legelső szava az, hogy:

valóban itt az ideje fontolóra venni az állami és városi tisztviselők helyzetét s „mihelyt a pénzügyi helyzet megengedi“, általánosságban megjavítani a fizetéseket.

Minden új miniszter elmondja ezt a hagyományos frázist.

Mennyi remény kél e szokásos ígélet nyomán! A kis emberek lelkesülten üdvözlik a rég várt férfiut s ujult erővel mozognak a kopott fa és bőr székeken. A miniszter azután fontolóra veszi a tisztviselők helyzetét s addig fontolgatja, míg végre megbukik. Egy másik úr lép a helyébe, az is elmondja az ismeretes beköszöntőt s a szegény, tisztviselők reménye újra éled. És így megy ez már évtizedek óta: reménykednek hiába. Néha persze elunják a várakozást és „mozogni“ kezderék. A mozgolódásuk abból áll, hogy üdvös javaslatokat do'goznak ki s aztán küldöttséget menesztenek a miniszterelnökhöz, — tetszenek kérem még emlékezni? Ugy-e így volt? — a pénzügyminiszterhez, végül a kabinettnek ahhoz a tagjához, aki a legjobban atyáskodik velök s akinek a beszéde a legkenetesebb. Az ilyen küldöttségek néha zord, néha fölötte szives fogadtatásban részesülnek, a miniszter temperamentumához képest. Az eredmény azonban mindig egy:

átalás a görög kalendárium a napjaira, amikor a pénzügyi helyzet annyira meg fog javulni, hogy ezekről az utópiákról is komolyan lehet beszélni.

A küldöttség megnyult orral távozik s beszünteti a „mozgást“ míg egy új felkelő nap új reményeket hoz. Az persze ismét azzal köszönt be, hogy fontolóra fogja venni a helyzetet s annyi csalódás, oly bőséges tapasztalatok után, ez a frázis sohase veszti el hatását. Olyan miniszter azonban, aki e kötelező programhoz képest méltányolta volna a tisztviselők kérelmét, tenne is valamit a kis emberekért, ilyen miniszter eddig az utóbbi időben nem találkozott nálunk.

A szerkesztő naplója feleleveníti Petre Georgescu tábornok tíz év előtti előadásának emlékét a pacifizmus és a leszerelés problémájáról

Talán soha aktuálisabb nem volt, mint napjainkban, hogy visszaemlékezzünk egy nagy tudású, szimpatikus aradi törzstiszt élvezetes előadására, melyet mintegy tizenkét évvel ezelőtt tartott előkelő közönség jelenlétében a Kulturpalota nagytermében.

Az előadói asztalnál Georgescu Petre huszáralezredes, a divízió vezérkari főnöke — ma már brigadéros-tábornok — ült, aki már abban az időben is ismert márka volt katonai szakkörökben. A képzett törzstiszt neve már akkor is közismert volt katonai szaklapokból, melyeknek szívesen látott vendége volt minden írása. De pompásan felépített, alapos felkészültséget eláruló nyilvános felolvasásaival is országos nevet biztosított magának.

Georgescu Petre tábornok annakidején „**Pacifizmul și problema dezarmare**” címen tartott előadást, melyet a distingvált és nagyszámu közönség a legnagyobb figyelemmel és tetszéssel hallgatott végig.

A cím elárulja, hogy a tudós katonatiszt, aki éles előre látással megérezte a jövő eseményeit, a leszerelés és a pacifizmus nagy problémájáról világosította fel hallgatóságát. És ez a probléma most aktuálisabb, mint valaha.

Az előadás menete plasztikusan sorakoztatta fel az adatokat, amelyekkel Georgescu Petre tábornok, a hivatásos és hivatott katona a maga eszmekörét alátámasztotta. Aból indult ki, hogy

amióta népek és nemzetek a történelmet irányítják, a népek, a tömegek mindig inkább a békét kívánták, mint a gyűlöletet.

— A népek békevágya magától értetődő — mondotta beszédében Georgescu Petre tábornok —, hiszen a béke előmozdítója a gazdasági élet és a kultúra fejlődésének. Amióta azonban a föld népei nemzeti elkülönülésben élnek, lehetlenség volt az általános béke.

A nemzetek között mindig voltak nemzeti, gazdasági, kulturális és felekezeti ellentétek, amelyeket csak fegyverrel lehetett elintézni.

URANIA premiermozi

AZ UTOLSÓ POGÁNY

Mala és Lotusz-szal. Az eszkimó hőseivel, rabszolgalázadás, nőrablás, csodás exotikus film. — Jön: Kie-pura és Eggerth Márta: „Bohéme”. A filmek filmje!

Az állandó világot meggyúsító okok sajnos még ma is fennállanak, talán hatványozottabb mértékben, mint régen. A Nemzetek Ligája állandóan foglalkozik a világ legnagyobb problémájának, az

örök béke biztosításának, a háboru kiküszöbölésének megoldásával.

Ez a tiszteletreméltó nemzetközi szerv tanácskozik, évről-évre eszméket termel, de ezt az életbevágóan fontos kérdést még mindig nem sikerült megoldania.

— Amíg a hivatásos pacifisták az örök béke eszméjéért lelkesednek és gyönyörű ötleteket produkálnak, addig nézzük, mi történik a valóságban? A világ hatalmai igen sokszor kötelezték el magukat a lefegyverzéshez.

Ezzel szemben a titkos fegyverkezés állandóan folyik, még pedig sokkal nagyobb arányban, mint valaha.

— A nagyhatalmak azt követelik, hogy a kisállamok kezdjék meg a lefegyverzést, mert ez a sine qua non-ja a világbékének.

A nagyhatalmak látszólagos békevágya és békekészsége azonban csak leplezésül szolgál arra, hogy a nagyhatalmak évenként bihetetlenül hatalmas összegeket állítanak be költségvetésükbe hadseregük fejlesztésére és nagyob-

bitására.

Magunk is nagy élvezettel hallgattuk végig Georgescu tábornok lebilincselően érdekes előadását, mely végeredményben a következőket celozta:

A béke szükséges. Ez minden kétségen felül áll, mert a béke hozza meg a nemzetek gazdasági és kulturális gazdaságát. De milyen szükséges a béke, éppen olyan szükséges minden állam számára a jól kiképzett, jól felszerelt és fegyelmezett állandó hadsereg.

A katonaság még nem jelenti egyúttal a háborút is, mert a hadseregnek a békében is megvan a maga fontos feladata és rendeltetése.

— **Csak az az ország érezheti magát biztonságban —** fejezte be pompás előadását a kiváló torzstiszt —, **csak az az ország élhet békében, csak az az ország reprezentálhat kirelé és őrizheti meg autoritását befele, amelynek állandó hadserege van.**

A díszes közönség annakidején lelkes ünneplésben részesítette Georgescu Petre tábornokot, aki a világ mai helyzetét ennyire tehetségesen látta előre már több, mint tiz esztendővel ezelőtt. Erdemesnek tartottuk feleleveníteni ennek a nagyszerű előadásnak az emlékét, mely felejthetetlen maradt mindenki számára, akinek alkalma volt végighallgatni.

**Irógépek eladása, számológépek, töltőtollak javítása.
Az ország legrégebb, legjelentősebb szaküzlete**

M. S Z E G F Ű

ARAD, Strada Bratianu No. 7. — Telefon 111.

Acél Ferenc három temetése . . .

„Pentru rugăciune“ a huszárkaszárnnyából. — A kutya megsiratja gazdáját. — A temető melletti munkahely — a munkahely melletti pihenőállomás.

Mire e sorok napvilágot látnak: a negyvenkét esztendősen eltávozott Acél Ferenc közel egy hetes új lakója lesz a városvégi temetőnek. A mélységek mélyén rejtőzik ezentúl az: aki váltig a magasságokat ostromolta és a végnélküli sötétség osztályosává vált ő, ki lázas nyugtalansággal áhította a világosságot, részkető fénykeresésben.

És milyen sokrétű és pompázatosan duskulturájú volt Acél Ferencnek az élete, — ez a világvárosi forragszobából és a nagyvárosi ujságszerkesztőségéből, a kisvárosi polgársorba kényszerült Élet — olyan véletlen mozaikkal szineződött át a temetése is.

Mintha csak visszatért volna egy rövid és emberien meghatározható pillanatra ez az életsors a koporsóból: hogy Acél Ferenc a kivárosi gyárigazgató még egyszer kezdet szorítson — önmagával — az egykori világvárosi ujságíróval. Mintha megszületett volna ebből a bizarr és szivettépő randevuból: egy feledhetetlen emlékű riport: amit a gyárigazgató elmeresült ujságírókeze irt . . .

*

Papok és ministránsok álltak a feltornyozott és koszorukra ágyazott üres katófalk előtt. Az alkonybahunyó napsugár és a sokaság várták a nagy Érkezőt: az emeleti lakásból történő örök és végérvényes Eltávozást. Megfeszültizmu temetésszolgák vállain, a gyászházudvar embererdője felett imbolygott a várakozó papok felé a koporsó, — amikor az Acél-lakás, a gazda nélkül maradt otthon felől elvakkantotta magát a fájdalom . . .

Nem volt erő, erőszak, kérlelés és szigor, ami viszszergethette volna Acél Feri kutyáját az udvarra nyíló ablakból: az állat kiverekedte magának a jogot, hogy kísértetiesen velőkigható elnyújtott ugatással — bucsuzhasson.

A zsolozsmák, az imák, a tömjén és a tömegzokogás felett: az életből kijelentkezett gazda kutyája reklamálta — hogy ittfelejtették. A gyászolók sirtak, az emberek felett ott borongott az emlékezés: — a kutya jelentette, hogy a siron túl is Acél Ferencsel marad a

hüsége. A Hüség. Az igaz: a kendőzetlen Hüség és Ragaszkodás. Mint a Véré, az Éjszakáé, a Könyveké, a Barátoké, a Szerelemé . . .

A gyermekkórházon túl még változatlan sokaságban követte a barátok végeláthatatlan sora a halottat. Könnyes, elgondolkozó és elgondolkoztató zarándokcsapat volt ez ott, az egyre olomösszerűkébbé esteledő februári ég alatt. És a hangtalan menet egyszeriben váratlan kürtszóval találta magát szemben. Mert, amikor az egyszerű fakeresztet vivő ministránsfiú a huszárkaszárnya elé ért a szomorú processzió élén: a kürtösök mementószzerű katonaimája riadt elő a kerítések mögül. Az őrtálló katonaposzt tisztelgésre emelte fegyverét, a várta helyén a kürtösök hangszere harsogott és zengett, a „Pentru rugăciune“ kottája pedig vigyázzba parancsolta a laktanya lakóit: tiszteket, altisztiket, közlegényeket egyaránt.

Acél Ferenc egykori világháborús főhadnagy, az Élet és Halál elmúlásra ítélt közlegénye, impozáns és meghatóan méltóságteljes istenhozzádot kapott az aradi huszárezredtől. Az Élet uniformisbaöltözöttjei szalutáltak a „Pentru rugăciune“ kürtszava mellett a Halálba-uniformizáltak egy új sorkatonája előtt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acél Ferenc új lakása pedig — a régi munkahely mellé került. Ahová két évtizeden át dolgozni járt: annak az épületnek — csak a szomszédságába kerülhetett . . . A negyvenkétesztendő igazgatót a textilgyári munkásság az üzemépület melletti temetőbejáratnál várta. Portás és gyári tűzoltó könnyes szemmel nézte az arra tartó temetőkocsit. A szokás hatalma és intőszava volt-e, vagy szímbólum — nem tudom —, de mikor a halott Acél Ferenc a régi munkahely elé ért: a gyári portás tágratárta a kapu két szárnyát. Szélesre nyitotta az ajtókat, hogy a gépek és a gyári népek: az üzem szivdobbanása utolsó üzenjen az eltávozó munkatársnak.

A temetési kocsit megsemm állott. Még csak nem is lassított. Acél Ferencnek sietős volt az utja.

Talán valamelyik égi üzem irodájában, vagy valamelyik mennyei redakció íróasztalánál . . .

Ajka szögletében, egy kisvárosba varázsolt keleti bölcs: Mindent és Mindenkinek megbocsátó, fölényes mosolyával.

Az ámokfutó álomkergetők, délibábos fiatalságával és koravén csalódásaival;

Negyvenkétéves korban.

Tékozlón elcigarettázott szívevel

Fellendült a zugkölcsonzök konjunkturája — nyugdíjas és leépített tisztviselők, mint hitelezők

(Timisoara.) A pénztelenség a legaktuálisabb téma. Bankigazgatók kipárnázott ajtai mögött hangos káromkodásokban tör ki a pénztelenség fölött hiábavaló dühöngés és soha még a Lloyd olvasószobájában olyan beható viták nem folytak, mint most, amikor mindenki saját tapasztalatai alapján ad elő rémhistóriákat a pénztelenségről. Nemcsak a bankigazgatók, kereskedők, gyárosok panaszkodnak azon, hogy a pénz eltűnt, hanem a kisemberek is. Ez pedig jóval nagyobb baj, mert a közgazdasági élet nagy bajnokainak nagy pénzekre van szükségük és a nagy pénzeknek az a tulajdonságuk van, hogy valahonnan az utolsó percben mégis csak előkerülnek.

A kisembereknél azonban a kispénzek nagy tragédiákat okoznak,

mert akkor, amikor már bekövetkezett a nagy baj és így a pénztelenség a legjobban ott pusztít, ahol ötszáz lejnél kezdődik a nagy summa.

ZUGZALOGOSOK

A kisemberek gazdasági válságát nagyszerűen tudják kihasználni azok az új egzisztenciák, amelyek az emberi társadalomban a cápa szerepét vállalták magukra. A tudósok szerint a cápa tulajdonképpen nem is rossz állat. Nincsenek gonosz ösztönei, csak éppen engedelmeskedik annak a létfenntartási parancsnak, amely arra kényszeríti, hogy

mindent lenyeljen, ami eléje kerül.

Ilyen emberi cápa a zugzálogos is, aki valami fanatikus hittel erősen hiszi, hogy felsőbb rendeltetése van és ez a felsőbb rendeltetés abból áll, hogy lenyeljen mindent és mindenkit, aki eléje kerül.

Nálunk ma talán tiz-tizenöt zugzálogos üzi tiszteletreméltó mesterségét.

Ezek természetesen adót nem fizetnek, a boltbérre nincs gondjuk és részben a kávéházak hátsó asztalainál tanyáznak, részben vándorolva az uccákon enyhe meditálások között sétálgatva kötik apró üzleteiket.

Kölcsönöznek mindenre a világon, aminek valami értéke van.

Cséplőgépet épügy lehet náluk elzálogosítani, mint az arany karikagyűrűt és a **cséplőgépre ép** olyan kevés kölcsönt ad, mint a karikagyűrűre. Legfeljebb az összeg változik, az arány sohasem. Mindig az értéknek a huszadrésze az a maximum, amelyet tőle kölcsön lehet kapni. A kamatszámításban pedig soha nem mutatkozik tulságosan smucignak.

A zugzálogos nagystilű ember és a nagystilűsége szenzációs logaritmus műveletekre, hatványozásokra és bonyolódott gyökvonásokra csébitja.

Először fölszámítja a kamatot, gyenge hat percentet, természetesen havonként, azután levonja előre a kölcsönösszegeből az őrzési díjat és végül valahogyan hozzácsapja ezekhez a csekélységhez a késedelmi kamatot is. Össze-vissza nem számít tulajdonképpen sokat, legrosszabb esetben havi husz percentet. Ezt a kis kamatot azután addig fizeti az adós, amíg végleg elfogy a pénze és akkor a zugzalogos átváltozik törvénytisztelő emberré. Nyilvánosan, minden szabályosabb forma betartásával elérverezteti a zálogtárgyat és hogy valamiképen kárt ne szenvedjen, a vásárló a csendes társa, úgyhogy az árverésen soha nem fizetik a zálogtárgy értékének még a 20 százalékát sem. A megszorult kispénztelen a végén egy pontos elszámolást kap, amelyből rémülettel állapítja meg, hogy még mindig tartozik a soha ki nem elégíthető nagy cápának.

A TITKOS KÖLCSÖNZŐ

A zugzalogosoknál sokkal szimpatikusabbak és sokkal szerényebbek a titkos kölcsönzők, főleg a nyugdíjas tisztviselők, a szemérmes gazdagok. Mert akármilyen hihetetlennek hangzik, még ilyenek is vannak. A szemérmes gazdag tulajdonképpen szegény ember és csak a nagy pénztelenségben látszik úgy, mintha vagyona volna.

Minden vagyona 100—200.000 lej, amelyet állandóan forgat.

Megelékszig 3—4 percent havi kamattal is, és sokszor még kockázatokba is belemegy, mert elfogadja fedezetnek a becsületszót, vagy az azzal egyenlő értékű szóló-váltót is. A haszna tulajdonképpen nem tulságosan nagy, 100.000 lejből egy hónapban 4—5000 lej kamatot tud kicsavarni és pedig olyanformán, hogy kikerekíti a kamatozási időt. Husz nap helyett egy hónapi időt számít és az adós, aki már megtanulta azt, hogy a legnagyobb jötevője a szegény uzsorás, szívesen beleegyezik ebbe az önkényes időszámításba. Egészen megható, hogy milyen baráti viszonyban élnek egymással a kisuzsorások és adósaik. Egy rendszer adós számon tartja nemcsak a lejáratú napokat, de uzsorásának a névnapját, k. nejének különböző családi ünnepéyleit és ezeken a nevezetes napokon nem marad el a gratulálók közül. Ha véletlenül éppen van egy kevés felesleges pénze, még ajándékot is vesz, természetesen hitelbe, mert a felesleges pénz nem a vásárlásra való, csak azért, hogy minél bensőbb baráti viszonyban kerüljön a maga kis saját külön testére szabott uzsorásával.

A ZUGKÖZVETITŐ

Allástalan kereskedősegédek, lézengő lateinerek és ambiciózus főpincérek kedvenc foglalkozási ága a közvetítés. Ebben különben előkelő példaképek után kényelmes és nemes sportjától. A közvetítőnél mindent lehet kapni, amire az embernek nincsen véletlenül szüksége: pizsamákat, 300 éves

vitrineket, az orosz bolsevizmus elől megmentett aranytárgyakat, roskadozó házakat és néha egészen délceg ifju hajadonokat is. Mindent lehet náluk kapni eléggé olcsón és elég jó minőségben. Kedves és szerény emberek ezek az alkalmi közvetítők, megelégszenek gyenge száz százalék haszonnal, amelyet természetesen úgy az eladón, mint a vevőn bevasálnak. Most, hogy a pénztelenség hullámai mindig magasabbra csapnak, ezeknek a szimpatikus közgazdasági tényezőknek az üzletköre mindig forgalmasabb lesz. Olcsóságra mindig akad vevő és minél nagyobb a pénztelenség, annál több ember szánja el magát arra, hogy valamilyen kedves értéktárgyat akármilyen áron is forgatható pénzzé tegye.

Prefektus úr.

a megye és a város közönsége hálásan köszöni kinevezése alkalmával tett nyilatkozatát.

Aki itt él, a becsületes, dolgozó emberek hatalmas tömege, mind ugyanazt akarja. A maga és az ország boldogulását akarja. A kettő egymástól nem lehet független. Ha a polgár koldus és az ország gazdag, az ép olyan súlyos betegség, mint ha a polgár dus és az ország szegény.

Az ország kincsekamrájának egyik legnagyobb drágasága a polgárok munkakedve és munkabírása.

Az ország új kormányának tehát mindent el kell követni, hogy ezt a munkakedvet fokozza. A legnagyobb hazafias érdek, hogy a polgár jól érezze magát. Gondoskodjanak róla a törvények, hogy minden kötelességét teljesítse, de a törvények másik oldala minden jogukat biztosítsa. Ha e kettőnek mérlege ki van egyensúlyozva, akkor

az ország minden polgára nyugalomban élhet, dolgozhat.

Nincs az országban egyetlen becsületes ember se, aki mást akarna. Talán nem is csak azért, mert ez a hazafiság parancsa, hanem azért is, mert ez a tisztességes önérdék törvénye. Azzal tehát legyünk tisztában, hogy mindenki ugyanazt akarja.

Az is, aki kormányoz, az is, akit kormányoznak.

Lehetséges, hogy sokan a kormányzás módszereit tartják helyesnek, de lehetnek olyanok is, akik más módszerre esküsznek. Ugy van ez, mint az egy Istent hívó vallásokkal. Ugyan más, más szertartással, más törvényekkel, de valamennyi ugyanazt az Urat imádja. Tehát,

ha valaki ugyanazt másképpen akarja, az még nem okvetlenül ellentét, felforgató és lázadó.

Bizonyos, hogy nem mindenki tartja csálhatatlannak a mindenkori kormányzások munkáját és ezek még nem forradalmárok. Legfeljebb más szisztémával, más tempóval, más adminisztrációval, vagy más egyénekkal szeretnék elérni mindyájuk célját.

**Miért kellene a más véleményűeket gyűlölni és ki-
közösíteni?**

Minden hivatott, becsületes és okos embert meg kell hallgatni, különösen azokat, akik sokezer embertársunk nevében akarnak beszélni. Türelmet és megbecsülést kérünk minden ellenkező vélemény részére, az ország szent érdekei nevében.

„Temessetek Mituka mellé . . .”

(Arad.) A felsőtemetőben frissen hantolt sírdomb emelkedik. Az éjszakai dértől nedves rögökön hervadt virágok között zizeg a februári szokatlanul enyhe szellő. Az új sírban alussza örök álmát **Stefanuț** Sabin városi főjegyző elvált felesége. A kicsiny sírban Stefanuțék évekkal ezelőtt elhunyt kis fia pihen.

Hozzá tért meg örök pihenőre az anya, hogy együtt legyen az örökkévalóságban azzal, akit életében legjobban szeretett és aki nélkül az anya élete nem volt egyéb, mint sóvárgás a halál után.

A szép fiatalasszony, aki kisfia halála óta le nem vetette a gyászfátyolt, a magyar fővárosban lehelte ki jóságos lelkét. Rokoni látogatóban volt és súlyosan megbetegedett. Tudatában volt annak, hogy elérkezett a vég és csodálatos megadással várta a halál angyalának szárnya suhogását. Tudta, hogy meg fog halni és szinte boldogaa várta a megváltó halált. Mindössze az volt a kívánsága, hogy holttestét hozzák Aradra és

temessék a kisfia mellé,

akinek sírjára csak néhány héttel ezelőtt hejjezett virágot és hullatta az anyai fájdalom könnyeit. Ez az utolsó kívánsága teljesült.

És most egymás mellett pihen az anya és gyermeke. Egyesültek a halálban. Lelkük földöntúli szeretetben egymásba fonódik. Testük maradandó porát egygyé olvasztja a természetnek mindent kiegyenlítő vegykonyhája.

Akik ismerték ezt a szenvedő fiatal anyát, azok bizonyára megkönnyezik ezt az egyszerűségében is megható történetet, amelynél szebbet, igazabbat, emberibbet igen ritkán talál költői fantázia.

HIRLAP

a legelterjedtebb magyar
kisebbségpolitikai napilap

A R A D

Str. Meșianu 1. — Telefon 97.

Magyar elterjedtségénél fogva a legeredményesebb hirdetési organum.

A színház és a film

Nehezebben képzelhető el természetlenebb vita és talán épen ezért teng tul az irodalmi és művészetről szóló társasági összejövetelein ez a kérdés, mint a színpadnak, illetve a színháznak a filmhez való viszonya. Dramaturgok, esztétikusok, piktorok és üzletemberek vitatják azokat a lehetőségeket, amelyeket a színház és film nyújthat és viszont azokat a gátlásokat, amelyek ezek munkáját a teljes illúziószerzés rovására érintik,

Kétségtelen tény, hogy a plasztikus film a film tökéletességét jelentené, nagyobb lenne az érzéki hatás, amelyet a testi szépségek kiváltanak, és nagyobb realizmust lehetne a mozivásznon megvalósítani a technikai továbbfejlődéssel.

Viszont azonban elvitathatatlan, hogy a film azokkal az óriási befektetésekkel, amelyeket financirozókik eszközölnek, különösen mióta a hangos film váltotta fel a némat, legalább is a nagy tömegeknél,

megközelítik azt az illúziót, amelyet a színész a maga testi mivoltában és a színház a maga élő emberszavával és a színészek jelenlétével nyújt.

Ezzel szemben azonban a tolmácsolás különbözősége ma is elválasztja egymástól a mozgósínházat az élő aktorok színpadi teljesítményeitől.

Tapasztalhatjuk, hogy a legnagyobb hatástkeltő filmalkotások egy már színpadon megérett, sőt halhatatlanságot nyert drámai alkotásnak filmbe beállításával és pedig a technikai eszközök olyan tökéletességével és gazdagságával, amelyre a jól financirozott színház is képtelen. Emlékezzünk a Kaméliás hölgy legutóbbi Greta Garbo produkciójára, a Szentivánéji álom filmváltozatára, vagy a Miracel-re, amelyek virtuóz tömörítőkészséggel ezeknek a halhatatlan alkotásoknak szemeket és érzékeket simogató és izgató akcentusait domborították ki és szinte megifjították ezeket a színháti játékokat ezzel a technikai reprizzel.

Hangsúlyozzuk, hogy a film minden fejlettsége mellett is elsősorban ma is látványosságra fekteti a fősúlyt és azokat az intim hatásokat amelyeket az élőszó és a nézők előtt megjelent élő színészember művészete kifejezésre juttat, nem is kívánja a maga teljességében megvalósítani, mert ez a tömegsiker rovására szolgálhat.

Viszont azonban valljuk, az a kulturális hatás, amelyet a film jelent akár az ismeretterjesztő, akár a szórakoztató filmeket vesszük, csaknem egyforma jelentőségű a színház nevelő és gyönyörködtető hatásával. Mert művészetet szolgál a film is, az élet jármában, a hétköznapi gyötrelmeiben, a kenyérgondok illúziótlan taposómalmában emberek számára, a legszerényebb anyagi lehetőségekhez is simuló okulást és gyönyörködtetést.

Nincs semmi oka és célja annak, hogy a színház és film, mint ellenségek álljanak egymással szemben.

Egészen természetlen az a disputa is, hogy a filmekben való szereplés egyáltalában az egész filmüzem, a művészi produkciók, vagy a technikai teljesítmények közé tartozik-e vagy sem. Mert a filmnél ugyanazt a munkamegosztást találjuk, mint a színháznál, vagyis, hogy az előadóművész számára mondanivalói és gesztusai minél tökéletesebb kifejezhetésére a rendező, a diszletező, a zenekar vezető személyében technikai segítőerők állanak rendelkezésre. A nem ismeretterjesztő és nem aláhuzottan propaganda film éppen olyan reprodukáló és megjelenítő művészet, mint a színjátás, csak az a különbség, hogy a filmen a külsőségek, másrészt a megjelenítés eszközei rendszerint aláhuzottabbak, markánsabbak, mint a színház produkciójánál. De még ez a megkülönböztetés sem általánosítható, mert az egyre gazdagabb és változatosabb film-repertoír, különösen Franciaországban egész sorozatát teremtette meg az intimhatásokra törekvő filmtémáknak és szervezett számukra halk szavu, diszkrétbáju, trivialitástól irtózó színészegyüttest.

Tehát minél inkább fejlődik a filmgyártás, annál inkább megszűnnek a műfajbéli válaszfalak, de akkor is megmarad egy szinte áthidalhatatlan különbség a két megjelenítő műfaj között és ez az előadóművészek természet-

BCU teljes adottságában rejlik Library Cluj

A felvevőgép, amely előtt a kis és nagy sztárok ágálnak a legszigorubb és a legkérlelhetetlenebb kritikus. Nem művészi problémákon vergődik azon, hogy az aktor melyik szin-padi korszak színész hagyományait képviseli, hanem, hogy egész lénye, egész testisége alkalmassá teszi-e a filmre, vagy nem. A gép megmutatja... és ezen a szigoru főpróbán a színház Duse Eleonóras hírnévvel versenyző primadonnái szenvedtek szörnyü bukás. Mert egy területen, amely mégis csak a gépi reprodukciót veszi igénybe, többet követel plasztikusságában, szépségben, a formák hibátlanságában és testi szuggesztivitásban, mint a szinpad, ahol az élőszó és a színészből áradó egyéniség bensőséges varázsa az apró fizikai szépség hibákat leplezni tudja. A film ezen a területen nem bocsát meg.

A mi sivár, lendületlen életünkben ugy a színháznak, mint a mozinak jelentőségét tagadni, vagy kisebbiteni hipokritaság. Mind a kettő nemes és rokonszenves hivatást teljesít és a kultura fejlődésének minden rajongója azt kívánja, hogy sem a színházat, sem a film vállalkozásokat az ő magasrendü, vagy mulattató és gyönyörködtető programjuk megvalósításában okvetetlenkedő nyilt, vagy titkos cenzurák, ne gátolják.

Ha ez a filmnél meg nem valósítható és a cenzura fenntartását köz- vagy erkölcsrendszeti okok követelik, a cenzura tagjai megválasztásában egyenlő mértékben érvényesüljenek

a közbiztonsági és erkölcsi érdek őrei mellett a művészi szempotok kifejezői és képviselői is.

Az agyonbszabdalt, valóságos lényegükből kivetkőztett filmek kompromittálják annak alkotását, és azok forgatása nem jelent élményt, csak bosszúságot és a hi-pokritaság és félnék megalkuvás okozta felháborodást.

A film és a színház tehát a ma emberének örök barátja, pihenő óráinak kedves és nemes szórakozása, amelyek békés harmoniában a maguk útján járva és művészi termelésnek és művek és eszmék propagandájának.

Egy zsidó fiu levele a túlvilágra . . .

A nagy karosszék, benne egy kicsi barna asszony kék szemekkel — nekem még akkor nagy és érthetetlen — és én Tőle pár lépésnyire csupán. Kifelé hajló térdekkkel, oldalra döccenő léptekkel, hogy szerettem volna sietni, szaladni felé, s mily kínos volt elesve Reá tekinteni, ki tőlem még szinte elérhetetlen távolságban volt. De sirásra görbült számon elhalt a hang, valami újra jární készetett, amint megláttam a csalogató mosolyt, meghallottam a biztató, a bátorító szót:

igy-igy csak bátran előre, tip . . . top . . .

S azóta is valahányszor elindultam akarni, tenni valamit, mindig Te álltál előlem jó Anyám, mindig a Te biztató szavad adott erőt, a fiad csak Tőled kívánt biztatást. Nagyváltások, viaskodások előtt hivatató két kezed integetett felém, messze földrészek tájain is csak Felőled szállt hozzám a biztatás, s én mentem előre, akadály nem volt leküzdhetetlen, ellenkezés nem volt elég erős, hogy feltartóztathasson, mert a nagy szenvedések idején a Te hangod zugott felém s men-nem kellett előre, csak bátran előre, hogy Téged elérjek, hogy áldó kezed egyszer már fejemre tedd, hogy egyszer már megcsókold homlokom. És mennyit mentem, küzdöttem előre s Te mégis oly érthetetlen messziségben maradtál, mint hajdanta — emlékszel? — a nagy karosszékben.

Néha ilyenkor kitört belőlem a követelőző kérdés:

**hát csak azért szüdtél jó anyám, hogy én csak küzde-
jek, harcoljak, de célt elérni ne tudjak soha?**

Hát én nem kaphatom az élettől meg azt, mi mást mosolyra kényszerít, mi mást mulattat, boldoggá tehet? Csak nekem kell a lét nagy küzdelmét vívnom szakadatlanul? Miért Anyám, miért? S ilyenkor ismét feltüntél előttem mosolyogva, integetve suttogtad a biztató ígét:

igy-igy fiam, csak bátran előre, tip . . . top . . .

S én mentem újra előre, mert én jó fiad vagyok s állom tovább a küzdelmet, melyben szüdtél. De ha néha túl nagy-nak látom a nyomort, tulerősnek az ellenséget, ha néha úgy érzem, hogy én is fáradok, hogy a harc folytatására képtelen vagyok, igen, ha néha-néha nehezen pihig a mellem, s

lankadtan ereszkedik le a kar, ha néha nagyot zökkenve el-
esem, ifélj el jó Anyám, — még na roszszat mondanak is ró-
lam az emberek, én haradok, aki voltam, csak Te ne hagyj
el, csak Te állj elémbé, úgy mint mindig, úgy mint hajdaná-
ban, csak Te sutogd az igét:

igy-igy fiam, csak bátran előre, tip . . . top . . .

Akkor térdre ereszkedni nem fogok soha!

Egy kis türelmet kéünk

A pénzügyigazgatóság miniszteri rendeletre hivatkoz-
va ismét a legteljesebb szigorral hajtja be az adókat. Aki
nem fizet, az ellen megindítják az eljárást, amely abból áll,
hogy bírságót rónak ki a késedelmes adózóra, és ha még
ekor sem tudja fizetni, jön a végrehajtó, lefoglalja a lefog-
lalhatókat és végül megperdül a dob. Először, másodsor . . .
senki töbet? Harmadsor. Házam, ökröm, üzletem a tör-
vény elkótyavetyélte.

Ugy-e bár az kétségtelen, hogy állampolgárnak adót
kell fizetni. Senki ez alól nem vonhatja ki magát.

Modern államban az adófizetés állampolgári kötelesség.

De az állam nem szokott kérlelhetetlen lenni polgáraival
szemben különösen akkor, amikor a gazdasági viszonyok az
utóbbi utok következtében oly nyomasztóak, hogy noymasztó-
bbak már nem is lehetnek. Mindenkit sujt ez a szigorú ren-
delkezés, mert senkinek sincs ma annyi pénze, hogy adó-
hátralékát kiizesse. Most a legminimalisabb kereseti lehető-
ségek korszakában a kereskedő, az iparos, a szabad pályán
működő állampolgár a legnagyobb erőfeszítés dacára sem
tudja előteremteni az adóhátralékot.

Itt most kiméltre volna szükség, türelemre.

Hiszen majd csak javúnak a viszonyok és akkor bizonyára
mindenki sietni fog ereget tenni állampolgári kötelezettsé-
gének.

Denát megjött az irás. Meg kell hajolni előtte. De nem
csak meg kell hajolni, hanem fizetni is. Aki pedig nem fizet,
annak háza, üzlete, ingatlana felett megperdül a dob. Elő-
ször . . . másodsor . . . senki töbet? . . . harmadsor! Csak
az a kérdés, hogy kinek lesz pénze, hogy a törvényes kótya-
vetyén vásároljon is valamit?

CORSO slágermozgó

A FOGOLYTÁBOR

(La grand illusion). Erich v. Stroheim, Jean Gabin,
Dita Parlo. Film, amelyet mindenki vár. Film, amely
verte az összes siker-rekordokat.

BÉLYEGZŐKÉRT
olcsón, jól és
azonnal készít **Stampa** bélyegzőgyár, Arad,
Str. Eminescu No. 12.

A leleplezett történelem

Egyszer egy kártyapartneremnél betörök jártak. Évekig együtt játszottunk minden nap, mégis rosszul írta meg a károsult nevét az ujság. Ő persze nekem tulajdonította az egész elírást és ilyeneket mondott:

— Képzelem miket írhattok Kináról! Te jó ég, mi lehet annak a Csang-Cso-Linak igazi neve!

A Csang Cso Li — ha ugyan így hívták — meghalt régen, neve a múltba lépett, ő maga bevonult rablóvezér ősei mellé az örök vadászmezőkre, alkalmat adva ezzel barátomnak és kártyapartneremnek tovább tünődni azon: létezett-e valóságban egy ilyen kínai generális, vagy csak ujságcikkek keltették életre?

Ez persze csak a naiv lélek szkepticizmusa az eseményekkel szemben, a szem és fültanué, aki felháborodik azon, ha hiba csuszik kis esetének leírásába és mindjárt slendriánsággal vádolja meg a közvélemény egész nagynyilvánosságát a Reuter ügynökségtől a történelemírásig. Holott csak egy nevet értettek rosszul a telefonban... Vagy az a baj, hogy a szegény ujságíró maga nem lehet szem és fültanuja minden általa leírt eseménynek.

Bár a szem és fültanuk szerepéről éppen Carlyle, a nagy történetíró mondott lesújtó véleményt, amikor pontosan háromféleképen adtak elő neki egy általa negyedik változatban látott ujságcikket. A nagy tudós ekkor állítólag komolyan ketségbe esett és elégette minden jegyzetét, majd felsóhajtott barátom példájára:

— Mit írunk akkor Kináról és a multról, ha a jelent is másként látja mindegyik szemtanu!...

Si non e vero... Carlyle Istennek hála, sok szép történelmi munkát írt, szomorú tapasztalatait ellenére, az emberek igazmondási képessége körül. Ő hangoztata azonban először a történetírás perspektíva-elméletét: minél messzebb megyünk az eseménytől, annál tisztább lesz az igazság.

Az igazság?

Hát ezt alaposan megtépázza nap-nap után a történelmi materializmus dialektikája. Csontig és bőrig.

Szerény leleplezésem nem ilyenirányú. Inkább csak pletykákat közlök, olyanokat, amelyek eddig nem kaptak helyet a történelem-könyvekben.

AMERIKA A FENEGYEREK

Amerika előbb meggazdagodott, most pedig emészt. Emészt és finomodik. Hallgasd csak meg, hogyan beszél a modern amerikai:

— Nálunk vannak a legkülönb vagyionok, a legkülönb városok. Tudomány, művészet? Ez csak pénzkérdés. Mi mindent megveszünk...

Igaza is van. Amerika mindent megvesz, csak egyet nem vásárolhat meg: tisztet, hosszú multat. Történelmet.

A sárga irigység eszi őket, amikor Európában évszázadokról, évezredekről beszél a történelem. Amerikára száz év előtt, de még ötven év előtt is egy kicsit úgy néztek az emberek, mint valami zárzavaros fegyenctelepre, ahol összevissza történik minden.

Az amerikai pénzarisztokrácia már szelektálódott. Már nem elég a vagyon. Olyanokat beszélnek: az én őseim léptek először Manhattan földjére. Városalapítók voltak. A másik meg arra büszke, hogy őseinek Csikágó helyén a Michigan tó partján először volt fából készült kunyhója...

De ez nem elég.

Amerika multat keres!

De nagyon messzire nem mehet hátra, legfeljebb Kolumbuszig. Az pedig — az emberiség történelmének relációjában — nagyon is tegnap volt ahhoz, hogy büszkélkedni lehetne vele.

Figyeljél csak meg kérem. Szegény Kolumbuszt le akarják dönteni a piedesztálról.

Időnkint megjelenik egy hír, amely azt mondja, hogy Amerikát tulajdonképpen a vikingek fedezték fel először. Már a nyolcadik, kilencedik században ott jártak.

Ez igen, ez kellene az amerikai plutokráciának! A hetedik, nyolcadik század! Egyszer majd kisütik, hogy Kolumbusz előtt is éltek fehér emberek Északamerikában. Hü akkor lesz csak versenyfutás. Mindenki igyekszik kimutatni, hogy éppen ^{Bazaj} az őseiről van szó.

Mert szép dolog a demokrácia, gyönyörű dolog, de ha már az ember nagyon meggazdagodik, nem elégíti ki. Válaszfalak mégis csak kellene, a gazdag ember családi multja még sem lehet örökké átjáróház! Le kell zárni az ajtókat, mondjuk a vikingekig bezárólag!

Figyeljék csak jóslatomat: ezek a vikingek még meglepetéseket okoznak a történetírásban.

Egyelőre azonban még nem tartunk itt. Amerika egyelőre csak megfordította a történetírást. Nap-nap után lelepezésekkel szolgál.

NAPOLEON SOHASEM VOLT SZENT' ILONA SZIGETÉN

Az első bombát Geoffroy Goldsmidt washingtoni tanár helyezte el „Napoleon never at St. Helena” című könyvében. Ez a könyv az angol büszkeség ellen irányul. Az angol büszkeség nem mulasztja el kihangsúlyozni, hogy ime a világdiktátor ujját húzott velünk, de megbukott, élve elfogtuk és deportáltuk. Így jár mindenki, aki áthuzza Anglia számításait.

És most jön ez a Geoffroy a furóval. Szépen fogtátok el Napoleont élve! Napoleon Watterloo után nem került angol fogságba, mert hóshöz méltó módon, amikor látta, hogy ügye elbukott, önkezeléssel vetett véget életének.

Ez a Goldsmidt, ez a Geoffroy történelmi bizonyítékok-

kal is szolgál. Napoleon sohasem járt Szent Ilona szigetén. Az angolok sokáig fogságban tartottak valakit, akinek később halálhírét is keltették, ez a valaki azonban soha sem volt Napoleon császár.

Napoleon londoni bankháza, az ősrégi Perregaux banküzlet több ízben is elutasított bizonyos csekkeket, nem váltotta be azokat, mert ugymond nem ismeri fel Napoleon kézírását az utalványokon. Pedig ezeket a csekkeket Szent Ilona szigetéről küldték... de Napoleon sosem tudott pénzhez jutni.

Ötvenhét ilyen hasonló bizonyítékra hivatkozik a washingtoni tanár annak igazolására, hogy Napoleon sohasem került az angolok fogságába.

MARIA ANTOINETTET NEM FEJEZTÉK LE

Geoffroy Goldsmidtnak nem ez az első történelmi leleplezése. Ő volt az, aki évek óta azt állítja, hogy Mária Antoinettet nem végezték ki a francia forradalom alatt, mert a tragikus sorsu királyné még a börtönben meghalt.

Állításainak bizonyítására a tanár megnevezi a francia arisztokrácia több tagjának egykori titokban tartott állítólagos vallomását. Ezek szerint Mária Antoinette nem tudta sokáig elviselni a börtönéletet és annak megpróbáltatásait, meghalt a fogházban, még mielőtt halálra ítélték volna. Erre élettelen holttestét titokban kihurcolták a vesztőhelyre és „jelképes kivégzést” hajtottak végre a végzetes sorsu királyasszonyon.

Amerikai történetírók állították először azt is, hogy Shakespeare csak költött alak, sohasem létezett William Shakespeare, akinek a sok örökbe sű színpadi munkát tulajdonítják, egy részeges, verekedő, sehonnai színész volt, egyetlen sor kézirat sem maradt utána, csak névaláírása a végrendeletében. Shakespeare szindarabjait korának legnagyobb gondolkodója és tudósa, Verulami Francis Bacon lord írta. Ugyancsak amerikai történetírók állítják, hogy Cervantes „Don Quijotte”-ja ugyancsak Bacon műve.

A multat és a történelmet kereső Amerika tehát egyelőre destruál. Le akarja rombolni mindazokat a szentségeket és tényeknek hitt állításokat, amelyekkel Európa történetírása egyelőre még büszkén dicsekszik.

Van azonban az amerikai történetíróknak egy komolyabb csoportja is. Ezek az Unio történetét vetkőztetik le sokszor csontig és bőrig, azonban már sokkal inkább történelmi tényekkel és bizonyítékokkal dolgoznak. Nézzünk csak meg közelebbről egy ilyen leleplezést.

AMIKOR EGY NŐ VOLT AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK ELNÖKE

Woodrov Wilson, az Egyesült Államok tragikus sorsu elnökének a halála körül csak a napokban került napvilágra az a szenzációs hír, mely szerint Wilson halálát mérge-

zés okozta. Hogy ebből mi a valóság, azt nem tudni persze, a történelemkutatás talán felderíti majd az igazságot. Wilson életének utolsó éveiről azonban szenzációs részleteket közül George Sylvester Viereck amerikai publicista, akinek erről szóló írásai előbb a Libery hasábjain jelentek meg, később könyvalakban is napvilágot láttak.

Ennek a munkának a címe: „Amikor egy asszony volt az Egyesült Államok elnöke“. A publicista elmondja a könyvének bevezetőjében, hogy adatait az amerikai diplomácia legkiválóbb szereplőitől kapta és azokat sok európai államférfi is megerősítette. Persze nem arról van szó a könyvben, hogy a Fehér Házban tényleg egy nő trónolt, hanem csupán arról, hogy Wilson utolsó éveiben teljesen felesége befolyása alá került és hogy voltaképpen az történt Amerikában, amit az asszony akart. Viereck pontos adatokkal kimutatja, hogy hat és fél hónapig 1919 szeptember 26-tól 1920 április 13-ig egy asszony gyakorolta az elnök jogait az Egyesült Államokban. Ez az asszony Edith Bolling Wilson volt, a néhai elnök második felesége, akit Wilson a Fehér Házban vett el feleségül.

Az adatok tükrében drámai módon elevenedik meg azoknak a tetteknek háttére, amelyeket a világtörténelem Wilson nevéhez fűz. Mindenekelőtt az világlik ki, hogy Wilson már egészsége teljében is könnyen befolyásolható ember volt. Elnöksége első idejében Ellen Axon Wilson, az elnök első felesége és House ezredes voltak a legfőbb tanácsadói. A népszövetségi eszme, amelyeket később Wilson a világ elé vitt, tulajdonképpen House ezredestől ered.

1914 áprilisában vette feleségül Wilson Edith Bollingot és teljesen ennek az asszonynak hatalmába került. Amerika hadat üzent és ebben nagy része volt Wilson második feleségének. A háború győzelmes befejezésével ő biztatta fel az elnököt, hogy személyesen jelenjen meg a párisi békekonferencián.

Jellemző, hogy Wilson ebben az időben maga is mindig többszámban beszélt és irt, ha valami nagyobb dolgot határozott el. Ez azonban nem az államfők majesztétikus többsége, hiszen az amerikai elnökök ezt sohasem használják. Egyszerűen csak azt bizonyítja, hogy Wilson, a könnyen befolyásolható ember mindent megbeszélt a feleségével és öntudatlanul is elárulta, hogy minden lépése kettőjük közös elhatározása.

Párisban Edith Bollingnak, Wilson feleségének sikerült kimélyíteni az ellentétet az elnök és politikai tanácsadója, House ezredes között. House elkedvetlenedett és magára hagyta Wilsont.

Viereck azt állítja könyvében, hogy amíg a nagyhatalmak tanácsa ülésezett, Wilson sokszor eszméletlenül feküdt szobájában és felesége telefonon adott utasításokat az amerikai delegátusoknak további magatartására. Ha tekintetbe vesszük, hogy az Unió elnökének ebben az időben külügyi

kérdésekben korlátlan diktátor natalma volt, egészen megdöbentően hatnak Viereck állításai.

Amerikába visszatérésük után csak növekedett Wilsonné hatalma. Az elnök állapota egyre rosszabbodott, betegsége alatt felesége intézkedett diktátori hatalommal. Wilson állapota később javult, azonban elnöksége vége felé járt. Viereck feljegyzi, hogy Wilsonné sehogysem akarta elhagyni a Fehér Házat, nem akarta otthagyni a hatalmat és rábeszélte szelütött férjét, jelöltesse magát újra a demokrata konvent által. Wilsonnak csak egy szót kellett volna szólnia és vejének, William McAdonnak jelöltsége az elnöki székre biztos lett volna. Wilsonné azonban nem akarta, hogy Wilson első házasságából származó leányának férje kerüljön az elnöki székbe...

Wilsonné tervei aztán nem váltak valóra: az elnököt nem jelölték harmadszor, a konvent a demokrata párti Cox szenátort jelölte, aki szürke ember volt és a választási harcban a republikánus párti Harding győzött és ő lett az Unio új elnöke.

Röviddel rá Wilson hirtelen meghalt, életének tragédiája lezárult, hogy tápot adjon a további találgatásoknak, leleplezéseknek és gyanúsításoknak, amelyek közül a tiszta igazság talán örökké homályban marad...

A SZAMARAK KÖZTÁRSASÁGA

A történelem ilyen tragikus fejezetének levetköztetése után most térjünk át néhány sokkal vidámabb apra. A Babin köztársaságra.

Hát az meg micsoda? Nem tanultuk a történelemben, hogy létezett volna ilyen furcsa nevű állam valahol is a világon!

Pedig létezett. Lengyelország lublini kormányzóságában négy mérföldnyire a fővárostól még ma is megvan a Babin nevű kis falu, amely valaha lovagi birtok volt. Ezt a falut 1560 táján egy Psanka nevű földbirtokos bírta, aki rendkívül vigkedélyű ember volt, mint azt a történelem felfegyzi és nagyon szerette hazáját.

Sok baja volt akkor Lengyelországnak. A „Nyepozvolim“ országa mindig híres volt különböző bajairól, a közélet ebben az időben is korrupt volt, a nemesi pártok széthuztak, a szerencsétlen lengyelakotmány, amely lehetővé tette, hogy bármelyik lengyel nemes vétőjogával megakadályozza munkájában az akkori tölvényhozást — szomorú állapotokat szült.

Psankának, ennek a vigkedélyű nemes urnak egyszer szébe jutott, hogy köztársaságot alapít, amelynek célja „a hon állapotjának“ megjavítása. Alapító okmányt tett közzé, amely megírja, hogy minden lengyel nemes, aki valamilyen visszás cselekedetet követ el, nolens-volens honpolgára lesz ennek az új köztársaságnak.

Írták nevettek a nemes urak és mindenki szives öröme

tapsolt. Ez az, helyes, ez kell nekünk. Fokozatosan azonban kiábrándultak lassan.

Miért?

Mindjárt megtudjuk, ha közelebről megszemléljük ennek az új köztársaságnak működését.

Mit tett ez a köztársaság?

Rangokat adományozott.

Hát ez helyes, mondaná a cimkórságos ember, hol itt a baj? Várd csak a befejezést, megtudod, ha megmondom, hogy milyen rangokat adományozott a Babini köztársaság.

Aki kifecsegett valami titkot, az titkos tanácsos lett. Aki ellopta a közpénzeket, az megkapta a dekrétumot, amelyben „Lengyelhon legbecsületesebb emberének nevezték ki”. Ha egy tiszt rossz lovas volt és levetette a ló, azt Lengyelország legjobb lovasa címevel tüntették ki. Ha egy hadvezér elvesztett egy ütközetet, örökös tábornagyi cím járt érte. A részegeseket a közpincék felügyelőjévé nevezték ki, a feslett életüket a közerkölcs örvévé, a versfaragókat, akik embertarsaikat véget nem érő költeményekkel gyötörték, a parnasszus örök lokóivá tette meg a kinevezési okmány... Legtöbbször ezt a címet adományozták persze — a szamarak mindig többségben voltak — „az ország legokosabb embere”.

A jó lengyel urak rettegve ébredtek fel minden reggel, nem hoz-e megint új meglepetést a lovasposta, valami tréfás kinevezés formájában.

És alig volt nemes Lengyelhonban — csak nemesekről lehetett szó, mert akkoriban csak az számított embernek —, akit meg nem tisztelt volna valamilyen formában az autonóm Babini köztársaság. Az emberek, amikor valaki bemutatkozott, azonnal megkérdezték a háta megett: van-e valami címe? Ha azt mondták: igen, ő Lengyelhon egyik legbecsületesebb embere, vagy mondjuk a közpincék felügyelője, mindenki azonnal tisztában volt az illetővel... Olyan negatív becsületrend-féle volt a köztársaság minden címe.

A Babini köztársaságnak szomorú vége lett aztán. Több mint száz évig tartotta fenn magát, működése alatt minden valamire való lengyel nemest „melléknévhez” juttatott. Ezek a csufnévek ma is élnek a történelem-könyvek poros hasábjain. A köztársaságot azonban elsöpörte a lázadó népharag 1670 körül, részeg nemes ifjak egy éjszaka megtámadták Psaka utódainak birtokát, felperzselték azt, a száz év óta őrzött „állampolgársági” törzskönyveket szétszórták, a birtok lakói megölték, vagy elűzték.

Nagy per lett ebből, a bíróság azonban sohasem hozott ítéletet a támadók ügyében...

Azt mondják, hogy a bírák is mind az állampolgárok sorában szerepeltek. Mindenki szívesen látta, hogy végre elpusztult az az intézmény, amely egész Lengyelországot rettegésben tartotta a runy fegyverével...

A lengyel osztályuralom számüzte a történelemből ezt a fejezetet. Csak a külföldi krónikák őrzik a Babini köztársaság emlékét, azt az intézményt, amelynek hivatalos címe ez volt: „A szamarak, tolvajok és két balkezesek köztársasága”.

m. m.

Agyonüttni? — az is jó!

A patkányirtó egyszerű, mondhatni puritán életet él künn a világ végén, távol a város zajától, egy eldugott házban, hogy igazán direkt kunszt ráakadni.

— Itt lakik a patkányirtó ur? — kérdeztem a patkányirtó urtól, aki persze azt felelte, hogy igen és bevezetett egyszerű, de izléses hajlékába az aradi patkányok réme. Az ablak párkányán kenőcsös tégelyek és lombikok sorakoztak és a kemencében vörösén izzott a parázs. Mintha csak egy alkimista műhelyében lettem volna. A patkányirtó ur szívesen és kedélyesen beszél, egyáltalán nem úgy néz ki, mint egy lestrapált hadvezér, de azért nagynevű ösére, a hamelni patkányfogóra se emlékeztet. Inkább egy jóforgalmu szapanfőző benyomását kelti a figyelmes szemlélőben. Így gyönyörködtünk egymásban pár pillanatig, aztán rátértünk a tárgyra, a patkánybűvölő nyilatkozott. Összesen a következőket mondotta:

— A patkányirtás ma már nem megélhetés, annyi vegyszer, gyári inéreg áll a közönség rendelkezésére, hogy nem vesz magának annyi fáradságot, hogy engem hívjon segítségül. A laikus ember nem tud munka és munka között különbséget tenni, ép úgy mint ahogy izléstelen emberek olcsó reprodukciókat vásárolnak a drágább, de művészibb kép helyett. A patkányok persze vigan szaporodnak és a markukba röhögnek, mert a patkányoknak is van ám esze, a patkány, pláne a városi patkány, ismeri az összes mérgeket és majd boldond lesz bevenni a ciánkálit. Az én módszerem sokkal egyszerűbb és sokkal praktikusabb, mint a gyári patkányirtóké. Én olyan kosztot gyurtam nekik, hogy gyönyörrel zabálták meg és csak egy óra mulva fordultak fel tőle otthon, úgyhogy a casládban nem tudták megállapítani, tulajdonképpen mi is okozta a halálát. Mert ha a patkány megrágja a patkánymérget és nyomban ott a helyszínen meggebed, nem létezik, hogy a többi házbeli patkány rámenjen arra a méregre. Erre mérget vehet!

Ekkor odakünt éles miákolás hallatszott, amely hirtelen eszeveszett nyávogásba csapott át. Az ablaktábla kinyílt és szinte félholtan a réműlettől bezuhant rajta egy nagy kandurmacska, nyomában egy jólfejt, csinosnak is mondható

patkánnyal. Ahogy a patkány észrevett bennünket, megállott, majd rövid habozás után hátatfordítva, lassu himbálózással eltűnt a rács mögött.

— Szivi! Szivi! — kiabálta elérékenyülten a patkányirtó és keblére ölelte a szerencsésen megmenekült cicát.

— **Hogy dobog a szive** — mondotta izgatottan — **tegye csak ide a kezét** — és odatettem. A macskának kétségtelenül szivbaja volt, vagy rémesen be lehetett gyuladva, mert egész hangosan vacogott a szive, mint egy szerelmes lánynak. Nagyon a szivire ment az a patkány.

Nem akartam kellemetlenkedni a patkányirtónak a kínos esetből kifolyólag, láttam a szeméből, hogy borzasztóan rösteli, de ő mindjárt ekuzálni kezdte magát:

— Fogalmam sincs, hogy került ide ez a dög, biztos a szomszédból jött át, ott annyi van, mint a szemét, hogy a frász üssön belé — és igen kedvezőtlenül nyilatkozott a piszkos szomszédságról. Eközben az ablakon ismét feltűnt a patkány. Ugy látszik nem tudott lemondani a cicáról és kémszemlét tartott. A patkányirtó intett és behuzott a sarokba.

— **Most nézzen ide! Igy irtok én!** — sugta a fülembe és szemében vad harci tűz lobogott. Egy pálcára szürkés pépet kent, ami ép úgy nézett ki, mint a baracklekvár és a szaga is ép olyan volt. Óvatosan az ablakhoz tolta, úgyhogy a patkánynak okvetlen észre kellett vennie és lélegzetvisszafojtva lestük a fejleményeket. A patkány nyugodtan közeledett és míg szimatoló orrát feltartotta magasa, a szekrény nyel egyvonalban, halkán beelépett a halálos lekvárba.

— **Kilencven százalékos méreg!** — lighegte a patkányirtó — **két perc alatt kampec lesz tőle!**

De a patkányt egyáltalán nem gyötörték halálsejtelmek. Megette az utolsó szemig, még le is nyalta a pálcikát, azután felmászott a kredencre, ahol gyors egymásutánban a következőket zabálta meg: egy amatőr kiadásu bibliát, egy kupica vazelint, egy megkezdett szalonnaszeletet, két csibe szárnyát, egy tubus szindetikont, egy fél spulni cérnát és éppen belekezdett a patkányirtó legujabb találmányu, gyorsanölő mérgébe, — mert a patkányirtó kegyetlen foglalkozása ellenére is egy filantrop volt és nem skarta, hogy az áldozat soká szenvedjen — amikor a patkányirtó dühöngve rárohant, patkány sajnálta a finom izletes mérget otthagytá és védekezett már, úgy, ahogy egy védtelen patkány védeni tudja egy bőszi patkányirtóval szemben, aki piszkavassal támad rá. Végül is úgy kellett agyonverni.

Pyjamák, ágyneműek, női és férfi fehérneműek leg-
szebb kivitelben, legolcsóbban

K O Z S I N E K N É
fehérnemű varrodájában készülnek. ARAD, Strada
Brancovici No. 1.

Gondolatok a sugólyukból

Kis alacsony ajtó a zenekarból, amely mögül keskeny kanyargós lépcső vezet fel a sugó szomorú rezidenciájába. A szinpadon szárnyaira vesz mindenkit a hír, ragyog a rivalda aranyos fényében mindenki, aki ott él a szerelem, a dal, a vigság birodalmában, nagy lesz mindenki a hullámos, simuló bársony függönyök alatt, csak a sugó, a szegény, szerencsétlen sugó marad örökkön az ismeretlenség szomorú homályában. Senki sem tudja a közönség közül, hogy milyen, lehet ragyogó szemű és bolondos kedvű, kacagós legény, lehet bánatos arcú, halvány ábrándokat sejtő; nem tudja senki sem és a képzelet szürke fátylán keresztül öreg, hétköznapi krákogó ripacs, kiöregedett nagyhasú komikus lesz csak, a milyennek a részeges sugót a sörös kancsók mellett a régi elsárgult metszetek festették.

Tele lehet dalokkal és ábrándokkal, vággyal és vágyakozással, tele lehet tehetséggel és tudással, nem tud róla senki semmit, nem vesz róla tudomást senki, vágy és ábránd, hír és dicsőség eltűnik minden azalatt a negyedgömbalaku házacska alatt, ahova mi most megyünk kilesni azt a szomorú, szegényes világot.

Még nem kezdődött az előadás, de a sugó ott ül már, az arca lázas, a szeme csillog, mint egy ópiumbeteg az ópiumot, úgy várja-várja az előadás kezdetét. Jobbra lámpák és balra lámpák, izzó nagy erős lámpák és lámpák mellette és lámpák felette és hogy felmegy a függöny, lámpák veled szemben is, hirtelen bágyasztó melegséggel.

És most kezdődik a munka. Nem az egész szerepet sugja fel, csak egy-egy szót, vagy mondatot legfeljebb, közben-közben aztán eltűnődik, elcsúszkál az apróságokon, amelyek a szinpadon történnek.

A szinfalak mögött a csokrosselymes harisnyakötőjét igazítja egy kis színésznő. A selyemszoknya felrándul, fölcsúszkál a gömbölyű, lágy térdek felé, ott remeg, ott libben a lány ideges kezei alatt, a harisnyák, mintha lánghatárolnak, világítanak a ragyogásban, a selymes szemeik között aranyos foltok, kis pettyecskék villognak, míg el nem készül a csokor, míg el nem takarja őket újra a rájuk visszahullott szoknya.

Most előjön az egyik szereplő egészen a sugólyukig. Az árnyéka bevetődik rá a sugóra, eltakarja az arcát, a testét neki, hogy csak a két keze látszik és a felnyitott kacskaringós írású sugókönyv. A színész nadrágja feszesre vasalt, szinte vágni lehet vele, a cipője szürke betétes, francia formájú lakk, gyönyörű cipő, de az orrán ott ékeskedik már egy tátongó, roppant repedés.

És közeledik a primadonna is. Eleinte még teljesen, egészen látszik, de amint jön, jön egyre közelebb, eltűnik a szőke gyönyörű göndör haja az aranyos diszkekkel, apró csat-

tokkal, aztán eltűnnek a szemek az állal, eltűnik a tejfehér nyak, eltűnik a váll a bűvös gyöngyökkel, csak a ruha látszik már, de aztán ez sem, csak a szoknya, egy darab a szoknyából és az alig ivelt, karcsu, isteni lábbal. Mint egy keleti mámorító virág, fakadnak ki a magassarku himzett cipőkből, szalagocskák futnak fel rájuk, mint gyenge repkények futnak fel, kusznak fel egészen a bokáig, hogy összesimuljanak ott egy keskeny kicsi csokrocskában. A harisnyák egészen odatapadnak a lábhoz, áttetszik rajtuk a rózsaszínű hus, a mámoros sejtésen keresztül a csodás valóság, aztán újra látszik a szoknya, újra látszik a váll és az áll mind messzebről és messzebről, látszik a nyak és a csillogó szemek újra látszanak már és a szőke, göndör haj is az aranyos diszekkel, apró csattokkal újra látszik, amint a primadonna a szinpad másik sarkára megy.

De a parfümje, — Molnár & Moser — ott száll, ott kísért még mindig és még sokáig és a sugó behunyja a szemét lihegve és betegesen és mi pedig elgondolkozunk.

Vajjon mi lenne egyszer, ha egyszer előugrana a sugó és ordítaná, sikoltaná bele a szindarabba és közönségbe és a primadonnába, belesikoltaná, — nem sugná — beleharsogná mind azt a sok elfojtott vágyat és visszatartott mámort, azt a sok kinlódást és sóhajos önkínzást mind-mind beharsogná a nagyvilágba egy szép estén, egy parfümös, ragyogó estén beleüvölténé a kintző kéjes ragyogásba:

— Lázár voltam a csókok éjszakáján és henteregtem és fenteregtem epedve, de most már elég volt, most élni akarok én is, élni mint mások, mint a többiek mind, élni akarok, élni, élni, élni...

Vajjon mi lenne akkor?

De hiszen minek is kérdezzük ilyent, ilyen lehetetlenséget. Hisz az a sugó az olyan, olyan egy jó gyerek...

Hol fordíttassa okmányait?

M i t r a I. Sándor-nál!

dipl. jegyző és vizsgázott törvénykezési jegyző, hivatásos FORDÍTÓ, fordításokat eszközöl felelősség mellett a következő nyelvekből: román, magyar, német, francia, angol, olasz, spanyol, orosz, latin, cseh, lengyel, holland, szerb, bolgár.

Arad egyedüli többnyelvű fordító irodája. — Információs iroda. — Bejegyzett cég.

Arad, Bulev. Regele Ferdinand 5. Csanádi Bank-palota. Másolásokat és levelezéseket vállal, cégek részére jutányos díjazás mellett. Szegényeknek, munkanélkülieknek kedvezményt nyújt.

HIVATAL: d. e. 9—1-ig, d. u. 3—7-ig.

Allampolgársági pergőtüz alatt állnak a közhivatalok

Amióta az állampolgárság revíziójáról szóló rendelet-törvény megjelent, mindazok, akiket a törvény rendelkezése érint, napok és hetek óta járják az illetékes hivatalokat, hogy megszerezzék azokat az iratokat, amelyekkel igazolni tudják, hogy

jogosan és törvényes úton szerezték meg annakidején állampolgárságukat.

Előkerültek a szekrények retheszeiből, fiókok mélyéről és ládák fenekéről a szakadt és összeragasztott bizonyítványok, igazolványok, amelyeket közjegyzőileg fordítottak le az állam nyelvére, hogy bizonyító erejük legyen. Levelek és kérelmek áradatával lepték el a hitközségek anyakönyvi hivatalait és vidéki rabbinátusokat.

Mindenki a családjának és őseinek eredetét kutatja.

Megrohanják a városi és megyei közigazgatás különböző szerveit, a rendőrség mellett működő népesedési hivatalt és a szigurancát.

Mit kell tenni, milyen iratokat kell beszerezni?

Ekörül forog minden kérdés. A lapok naponta hosszú cikkekben tájékoztatják a közönséget az állampolgársági front eseményeiről és bölcs tanácsokat osztogatnak, mi minden iratot kell beszerezni a bírósághoz intézendő kérvény alátámasztására. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Napról-napra szaporodik azoknak a száma, akik hivatalról-hivatalra futkosnak, hogy minden iratuk meglegyen, mire kifüggesztik a névsort. A nagy igyekezet eddig nem sokat segített, mert csak nagyon kevesen vannak azok a szerencsések, akiknek az egyes hatóságok már kiadták irataikat.

Természetesen ez a roham megsokszorozta mindazoknak az ügyosztályoknak a munkáját, amelyeknek eddig nem sok dolguk volt az illetőségi és állampolgársági ügyekkel. De őszintén és tárgyilagosan el kell ismerni, hogy a fáradhatatlan tisztviselők hősiezen állják az ostromot.

Annyi bizonyos, hogy az alapokmány megszerzéséhez rengeteg mellékirat is kell és ezekért a kérvények özönét kell benyújtani az egyes hivatalokhoz. Mindez persze temérdek bélyegbe és rengeteg utánjárásba kerül.

Akadnak igen bonyolult és komplikált esetek is, melyek eltérnek a sablontól és amelyek a végrehajtási utasítástól várnak magyarázatot. Valószínű azonban, hogy ezeket egyénként fogják elbírálni az arra kijelölt fórumok.

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

— Az Ország-Világ az ezer gondtól gyötört közönség védelmében már több ízben szót emelt a kalandos körülmények között működő élet és temetkezési zugbiztosítók ellen. Ebben a küzdelemben mi egy fronton vagyunk a nagy biztosító társaságokkal, melyeknek presztizs szempontjából is érdekük, hogy a zugbiztosítók működése ne kompromittálja továbbra is ezt az egyébként szociális tendenciájú intézményt. Az élet és temetkezési zugbiztosítók ellen indított harcunk élénk visszhangot keltett a közönség körében. Számítalan levél panaszkodik arról, hogy a jósvádájú ügynök szuggesztív hatása alatt nyomtatványokat irattak alá az ügyfelekkel, amelynek homályos szövegezését alig értették és csak a következményeiből látták, hogy az ágensek saját halálos ítéletüket iratták alá velük. És a bíróságok tehetlenek az ilyen módon kifosztott ügyfelek védelmében. Vannak zugbiztosító intézetek, amelyek fiktív alaptókéval alakulnak és az ilyenképen „megalapozott” társaságok kötnek azután biztosítási üzleteket naiv és hiszékeny emberekkel. Ki biztosianá a szegény félrevezetett üzletfeleket a különféle hangzatos címek alatt működő élet és temetkezési biztosítók ellen?

— Ragyogóan megindult katonai karriert tört derékbe a halál. Jovanescu Vasile huszárezredes hunyt el az elmúlt héten reggeli állomáshelyén, ahonnan végső óhajához hiven hazaszállították szülővárosába, Lugojra. A rokonok, barátok, bajtársak és ismerősök impozáns részvéte kísérte utolsó útján a szimpatikus törzstisztet és vette körül őszinte szomorúsággal a mélyen sujtott özvegyet. Jovanescu Vasile közkedvelt tagja volt a társaságoknak. Ideális házaseletet élt és szabadidejében lelkes támogatója volt a művészeteknek és lelkes barátja szociális és kulturális akcióknak. Elismerően kitűnő hazafi volt, de románságát mindig össze tudta egyeztetni az emberszeretettel. Halála nemcsak Aradon, de mindenütt az országban, ahol valaha szolgálatot teljesített, mélységes részvetet keltett.

— Eltűnt örökre Aradnak egyik jellegzetes alakja is az elmúlt héten: a bohémkedélyű, mindig vidám és tréfálózó Dolga Mircea, volt ipartestületi titkár, munkakamarai fő-tisztviselő. Beteg szive végzett a felejthetetlen emlékű jóbaráttal, akinek egy-egy sikerült tréfája még sokáig szóbeszéd tárgyát fogja képezni itthagytott társasága körében.

— Az elmúlt héten súlyos betegen szállították a Therapia szanatóriumba Ioan Suciu adóperceptor feleségét. A kitűnő orvosok egész serege fáradozott azon, hogy megmentsék az életnek a nagybeteg uriasszonyt. A műtét nagyszze-

rüen sikerült. A lelkiismeretes orvosi kezelés és gondos ápolás hatásaként a pénzügyi főtisztviselő felesége máris a javulás útján van.

— Elszaporodtak a hivatásos „tarhások”. Ismerik egymást, sőt valósággal kartellt alkotnak. Azokat a címeket, ahol már egyszer sikerrel operáltak, egymásközt kölcsönösen kicserélik. Rendszerint valami jótékonycélu multság jegyét árulják, vagy valamilyen álkiadó nyomtatványát igyekeznek rásózni a nagyközönségre a hazafiság jelszava alatt. Az emberismeretük és szimatjuk nagyszerű. Minden megvágható baleket ismernek az országban. Nagy előszeretettel keresik föl a vidék egyes városait, mert ott kevesebb akadályra és ellenállásra találnak. A legsajnálatosabb azonban az, hogy ezek között hiába keresnők azokat, akiket a nyomorúság tényleg rákényszerítene a koldulásra. Ezek hivatásosak és ebből élnek. Még pedig jól. A sok szerencsétlen munkanélküli éhesen, kopottan csavarog és a szabadban alszik éjszaka valami elhagyott helyen, de még sem viszi vásárra a nyomorúságát. Szégyenli inkább éhenhal, vagy végső elkeeredésében a Mureşnak megy. A hivatásos tarhás ellenben szállodában lakik, éjszakákat átmulat és néha még vagyont is gyűjt. A koldult pénzen. Nem lehetne ez ellen is tenni valamit? Talán éppen azok érdekében, akik tényleg munka nélkül vannak, de nincs bennük annyi élelmesség, hogy ezzel a munkanélküliségükkel kiszedjék felebarátjaik zsebéből a pénzt.

— A hét eseményeit nem fejezhetjük be anélkül, hogy hirt ne adnánk Ney István, az aradi uritársaságok kedves Pistája állapotáról, aki bizony hetek óta szenvedti súlyos betegségét. A Therápia szanatórium telefonja ugyyszólván csak vele van elfoglalva. Reggeltől estig érdeklődnek hogyléte felől és ágya mellett a pompás virágok garmadája bizonyítja, hogy ennek a szimpatikus, mindig mosolygó fiatal kereskedőnek csak barátai vannak ebben a városban. A Therápia szanatórium igazgatóságának felkérésére, hogy egy kissé pihenjen az automatatelefon, ezután közöljük a barátok, ismerősök és üzletfelek hatalmas seregével, hogy hála a hozzátartozók odaadó ápolásának, a nagyszerű ellátásnak és mindenekelőtt a gondos orvosi kezelésnek — Ney Pista jól érzi magát és remélhetőleg rövidesen szolgálattételre jelentkezhethet üzletében, a Fischer M. üveg és porcellánáruházban, ahol bizony nehezen és sajnálattal nélkülözték a vevők a fiatal főnök lebilincselően kedves figuráját.

MINT TÉLEN A LAKÁS KÁLYHA NÉLKÜL, olyan az üzlet vevő nélkül. Uj vevőket ma már csak jó szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít, nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az

ORSZÁG-VILÁG „AGGE” REKLÁMOSZTÁLYA
elősegíti igyekezetét és készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait.

Egy aradi származású Turul-bélyeg bekerült a világritkaságok sorába

A Turul-mintás magyar bélyegekből 1916-ban tudvalevően két érték jelent meg: a 70 filléres és 80 filléres. A 70 filléres világszöld hálószerű alapnyomással van ellátva. Most azután kiderült, hogy ebből az értékből olyan példányok is léteznek, amelyeken a világoszöld hálószerű alapnyomás a bélyeg hátlapján található. A bélyeg elülső oldalán nyoma sincsen az alapnyomásnak. Ilyen példány elkerült a magyar postamuzeum igazgatójához is, aki mindezt nem látott ilyen különlegességet. Erről a hibás nyomásról Szabó Antal, a kiváló magyar specialista ezeket mondotta:

— A postamuzeumnak beküldött 70 filléres bélyeg, amelynek nem az elülső oldalán, hanem a hátlapján van az alapnyomás, kétségen kívül valódi. Az a csodálatos, hogy ilyen bélyeget csak husz év után találtak. De megmagyarázható azzal, hogy ennél a bélyegnél nem kellett esetleges vizjel-különbségeket keresni. Ezeket a bélyegeket egyszerűen lemosták, csomagolták és tömegesen dobták a külföldi piacokra. Így történhetett, hogy ez a felette érdekes különlegesség ismeretlen maradt. 1935 december 25—29. között volt látható egy ilyen használt példány az ujjpesti Vibok-kiállításon. Csodálatosképen erről a dologról egyáltalán nem emlékezett meg a filatelista irodalom. Ezt a különleges példányt a postás Szabó Antal állította ki. Saját kijelentése szerint ilyen téves nyomásból hat példányt talált és pedig valamennyit ezzel a bélyegzéssel: „Arad N. 4.14. Dec. 1917”. Valamennyi téves nyomású bélyeg csomagszállítólevélről származik. A postamuzeum igazgatójának küldött példány lebélyegzése ez: „Arad N. 12.11. Dec. 1917”. Feltehető tehát, hogy ebből a téves nyomásból egy iv került Aradon forgalomba. Az alapnyomás könyomatos eljárás szerint készült. Az ivateket 400 darabban nyomták, azután 100-as ivatekre vágták szét és csak ezután látták el fogazattal. Először az alapnyomást végezték és csak azután következett a bélyegkép nyomása. Ha feltételezzük, hogy csupán egyetlen gépív, tehát 400 darab bujt át a nyomáson fordított alapnyomással, akkor alapos a gyanu, hogy legalább 400 ilyen különleges példány létezik. Ez a legkevesebb példány, amiről beszélhetünk. Azt természetesen nem lehet már megállapítani, vajjon mind a négy iv Aradra került-e vagy sem. De ezt a tényt kell elfogadnunk mindaddig, amíg másként lebélyegzett példányok napvilágra nem kerülnek. Az ujjpesti kiállítás után egy budapesti bélyegkereskedő átvizsgálta 70 filléres készletét, mintegy 7000 darabot, de egyetlen ilyen hibás nyomásut sem talált. Ez az eset is azt bizonyítja, hogy a legközönségesebb bélyegekből is lehet évek múltán ritka és valódi hibás nyomásokat feitalálni.

A levélbélyegeket tartalmazó ajánlotleksamféladó ajve]

Ismeretes, hogy a póstavézérigazgatóság 1937 december 25-én kelt 301.476. számú körirata szerint használt vagy használatlan romániai vagy másfajta levélbélyegeket ajánlott levélben csak a Banca Nationala előzetes beleegyezése alapján szabad ezután felvenni. A feladó köteles az ajánlott-levél márkákat tartalmazó postai küldeményt kinyitva bemutatni a postahivatali tisztviselőnél a Banca Nationala engedélyével együtt és a 4 példányban kiállított vámnyilatkozatot is.

A vámnyilatkozatokat a Banca Nationalától lehet 7 leiért beszerezni. Ezek a vámnyilatkozatok A, B, C, D betűkkel vannak megjelölve, szövegük teljesen egyforma, úgy hogy másolópapírossal azokat át lehet írni.

Póstabélyeg küldésénél a nyilatkozat következő rovatát kell kitölteni:

A feladó nevét, foglalkozását és címét. A címzett nevét, címét és a rendeltetési országot. A tartalon megjelölését, a súly megjelölést grammokban, a küldemény értékét leiben, a dátumot és a feladó aláírását.

A felhasználatlan levélbélyegeknél a névértéket lehet kitüntetni és amennyiben azok értéke 500 leit nem halad meg, az elküldést minden külön taxa nélkül megengedik. Az 500 lejen felüli értékek után azonban mérsékelt taxákat fognak szedni.

Ha az elküldést megengedik, a levélborítékot a Banca Nationala ráasztja le, amely egyidejűleg saját pecsétjét is a borítékra nyomja. Az A. formulárét a Banca Nationala visszatartja, a B, C és D formulárékat pedig az erre vonatkozó megjegyzés rávezetése után a feladónak visszaadja. A B. és C. formulárét ezután a felvevő postahivatalnak kell átadni megőrzés végett és végül a D. formuláré marad a feladó birtokában.

Ön is fizessen elő a legjobb, legolcsóbb és legnívósabb magyar bélyegszaklapra. A LÉGRÁDI Dezső szerkesztésében megjelenő

BÉLYEGGYUJTÓK LAPJA

Önt mindenről tájékoztatja. Kedvezményes előfizetési ár 180 lei, amely használatlan bélyegben is beküldhető a lap kiadóhivatalának címére: Budapest, VIII., Pál-ucca 6—8, I. 21. Mutatványszámot 16 lei használatlan bélyeg ellenében küldünk.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

divatárúháza, Arad, Str. Bratizmu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonosságokban; bársonyok, selymek és moosóanyagokban. A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye.

Loteria de Stat

**Ne feledkezzenek meg
a Loteria de Stat által lett számos**

Milliomosról

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Gondaljanak a családjuk, gyermekeik
és salját boldogságukra**

Február 15-ike

a milliók osztályának hívása

Ujítsák meg sorsjegyeiket !

„Phönix“-nyomda

Arad

Piața Plevnei Nr. 2

Telefon 16-39

Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállítható munka izléses és pontos elkészítésére a legrövidebb időn belül, versenyképes áráért.

Könyvek, folyóiratok, ujságok, hivatalos, iskolai és egyházi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipari, kereskedelmi, gazdasági és pénzügyi nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel
a
legizlésebb kiállításban.

Kérjen árajánlatot!

**EGESZEN
RÖVIDEN:**

az

Ország - Világ

(Erdélyi Élet)

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

nyelvü riportlap!

Olvassa és terjesze!